LLETRES

Centenari del traspàs del poeta Josep F. Vergez

Emigdi Subirats
escriptor

Josep F. Vergez i Peira (Tortosa 1844-Madrid 1919) va ser el primer gran poeta de la Renaixença a les Terres de l'Ebre. De ben jove, va començar a conrear la poesia usant el significatiu pseudònim de "l'Escolà de Vallfogona". Destaquen especialment una llegenda històrica referent a la Conquesta de Tortosa titulada "Les dones tortosines", i un altre titulat "Mon primer cant", en el qual dona fe de la seua estima per la llengua materna, en un moment en què a la ciutat encara era casual qualsevol mena de reivindicació catalana.

Va ser redactor durant els anys 1860 dels periòdics tortosins: *El Ebro*, *El Faro*, *La Actualidad* i *La Localidad*, així com era col·laborador de l'històric rotatiu *La Muntanya de Montserrat*, que era dirigit per l'eminent literat Víctor Balaguer. L'any 1868, va ser convidat a participar en la festa poètica de Montserrat al costat dels principals poetes catalans, provençals, francesos i castellans, entre els quals el poeta occità Frederic Mistral (Premi Nobel de Literatura).

El 1869 va marxar a Cuba. Des de l'Havana va seguir conreant la llengua catalana en una sèrie de poemes que continuen amb un to carregat de sentiment, que s'emmirallen òbviament en l'estil dels principals poetes catalans del moment, que eren mestres en cantar les glòries de la terra que els va veure nàixer i de lloar la llengua dels pares. Vergez sembla voler, doncs, donar un missatge ben expressiu i intens amb els seus versos patriòtics, producte de l'enyor a sentir el caliu de la terra:

A la claror que don la llumanera
S'esbargiren les ombres del meu cor
Com l'alè de dolça primavera
Es fon la neu i brota falaguera
D'aromes rica, encisada flor.
Confesso mon pecat, la nuvolada
Del negre oblit ja l'ànima cobria
I n'era per ma lira menyspreada
La llengua d'Ausiàs March, l'anomenada
Hermosa parla d'en Vicenç Garcia.
Mes dintre el cor - com la vestal romana
La sacra flama - en amorós caliu
Guardava jo ma llengua catalana,
L'aucell migrat a terra llunyadana
Sols pot cantar lo que aprengué en son niu.
Ben haja ton afany la llumanera
Penyora n'és de màgica victòria
Del progrés laietà noble senyera
Escolta lo que et diu la pàtria entera
Pus parla català, Déu li don glòria.

A l'illa de les Antilles, es va convertir en un polític de renom, que va aconseguir ser elegit diputat pels districtes de Santa Clara i Güines sis cops, i que va defensar les reformes que havien de portar a l'autonomia cubana. La seua brillant carrera política va tenir estricta relació també amb el seu treball periodístic que li va servir de plataforma ideal per guanyar-se un nom i per difondre els seus ideals. A partir de la publicació d'una crònica d'un succés de ressonància per a l'illa, escrita en romanç lliure i sense rima per a un diari cubà, li va permetre entrar en contacte amb la intel·lectualitat criolla, i conseqüentment se li van obrir les portes dels rotatius cubans més importants: *El Eco de Cuba*, *La Sombra* i *La Aurora de Yumuzi*, a més de dirigir l'influent *Diario de la Marina*. Perdudes les colònies d'ultramar el 1898, va viatjar per Europa fins que es va instal·lar definitivament a Madrid.

El 1902 va publicar el seu llibre de memòries, *Recuerdos de Méjico*. Ja en la seua època de maduresa va tornar a col·laborar amb la premsa tortosina, concretament amb les revistes *La Zuda* i *Germanor*, sota el títol de *Recuerdos de mi juventud*. Els seus articles rememoren la vida a la ciutat durant la segona meitat del segle XIX. A la seua bellesa literària s'hi ha d'unir el valor històric d'un testimoni que vol retratar acuradament una època que va viure en plenitud. Malgrat que va estar allunyat del país, bona part de la seua vida va mantenir intacte el seu ideari catalanista, com ho demostra aquest paràgraf que forma part d'una carta que Vergez va enviar al seu amic Mestre i Noé:

"Regnava en la meva joventut a Tortosa, l'estúpida moda d'usar lo castellà en lo tracte social, i àdhuc en família, en moltes de les cases de la ciutat, Jo no he estudiat cap idioma amb més aplicació i entusiasme així que em vaig dedicar al català. Me feia vergonya lo desconèixer la llengua del meu país".

El seu traspàs, esdevingut a Madrid el 10 d'abril de 1919, va causar commoció en els ambients literaris locals, atès que en els darrers anys havia tornat a donar mostres de mestratge literari i era considerat com un exemple a seguir. Com no podia ser d'altra manera, des de les pàgines de *La Zuda* es lamentà la seua pèrdua i es lloà la seua figura com un dels grans de les lletres tortosines.

Font: biblioteca.tortosa.cat